BÁO CÁO: PHÁT TRIỂN KỸ NĂNG SỬ DỤNG AI CÓ TRÁCH NHIỆM VÀ ĐẠO ĐỨC TRONG HỌC THUẬT

I. Phân tích chính sách về AI của trường Đại học

(Ví dụ sử dụng khung quy định chung mang tính định hướng của các trường đại học lớn tại Việt Nam như ĐHQG Hà Nội/TP.HCM hoặc Đại học Bách Khoa Hà Nội)

Hiện nay, các trường đại học lớn tại Việt Nam đều chuyển từ thế bị động "cấm đoán" sang chủ động quản lý và khuyến khích sử dụng AI có kiểm soát. Chính sách chung thường xoay quanh 3 trụ cột:

- **Sự minh bạch:** Người học có quyền dùng AI để tìm ý tưởng, sửa lỗi ngữ pháp hoặc gợi ý cấu trúc bài, nhưng **bắt buộc phải khai báo** trong danh mục tài liệu tham khảo hoặc phần phụ lục.
- **Trách nhiệm giải trình:** AI không phải là một tác giả. Người học phải chịu trách nhiệm 100% về tính chính xác của thông tin (tránh lỗi "ảo tưởng" - hallucination của AI) và các lỗi đạo văn nếu có.
- **Ranh giới gian lận:** Việc copy-paste nguyên văn bài làm do AI tạo ra để nộp mà không qua xử lý, hoặc dùng AI để làm bài kiểm tra trực tuyến trực tiếp, đều bị khép vào hành vi gian lận học thuật và xử lý kỷ luật theo quy chế.

II. Thực hành: Thực hiện nhiệm vụ học tập với sự hỗ trợ của AI

- **Nhiệm vụ chọn:** Tổng hợp tài liệu (Literature Review) về đề tài "Tác động của mạng xã hội đến tâm lý thanh thiếu niên".

1. Nhật ký Prompt và Đầu ra (Output)

- **Prompt 1 (Tìm cấu trúc):** *"Tôi đang viết bài tổng hợp tài liệu về tác động của mạng xã hội đến tâm lý thanh thiếu niên. Hãy gợi ý cho tôi 4 khía cạnh chính cần phân tích."*
- **Output AI 1:** Gợi ý 4 khía cạnh: (1) Rối loạn giấc ngủ do ánh sáng xanh và thói quen thức khuya; (2) Hội chứng FOMO (Sợ bỏ lỡ) gây lo âu; (3) So sánh

xã hội dẫn đến tự ti về ngoại hình; (4) Nguy cơ bắt nạt trên mạng (Cyberbullying).

- **Prompt 2 (Tìm kiếm nguồn giả định):** *"Cho tôi biết các nghiên cứu lớn trên thế giới nói gì về mối liên hệ giữa FOMO và mạng xã hội?"*
- **Output AI 2:** Cung cấp thông tin tổng quan về hội chứng FOMO, cơ chế kích thích dopamine của lượt "like", và dẫn một số xu hướng nghiên cứu (tuy nhiên không kèm link hoặc số liệu cụ thể năm 2026).

2. Đánh giá, Chỉnh sửa và Tích hợp

- **Đánh giá:** Ý tưởng về 4 khía cạnh của AI rất logic và toàn diện. Tuy nhiên, phần nội dung sâu về FOMO do AI cung cấp chỉ dừng lại ở mức lý thuyết chung, thiếu các số liệu thống kê thực tế tại Việt Nam và có nguy cơ "ba hoa" về tên tác giả.
- **Chỉnh sửa & Tích hợp:** Người viết giữ lại khung 4 phần của AI. Sau đó, tự truy cập các nguồn uy tín như *Google Scholar* để tìm các bài báo khoa học thực tế, thay thế các nhận định chung chung bằng số liệu cụ thể (ví dụ: Tỷ lệ trầm cảm tăng bao nhiêu % theo nghiên cứu của Unicef).
- **Trích dẫn minh bạch (Ví dụ cách ghi trong bài):**
  "Cấu trúc luận điểm của phần này được xây dựng dựa trên gợi ý từ mô hình ngôn ngữ lớn ChatGPT (OpenAI, tháng 7/2026). Các số liệu và minh chứng thực tế sau đó đã được tác giả tự đối chiếu và bổ sung từ nghiên cứu của Nguyễn Văn A (2024)..."

III. Phân tích các vấn đề đạo đức trong học thuật

1. Ranh giới giữa hỗ trợ hợp lý và gian lận học thuật

- **Hỗ trợ hợp lý:** Sử dụng AI như một trợ lý ý tưởng. Bạn bí từ, bạn nhờ AI gợi ý từ đồng nghĩa; bạn có một bài viết thô, nhờ AI sửa lỗi chính tả; bạn chưa biết bắt đầu từ đâu, nhờ AI lập dàn ý.
- **Gian lận học thuật:** Sử dụng AI như một người viết thuê. Nhập đề bài vào, lấy kết quả ra, ký tên mình và nộp. Lúc này, tư duy của AI đã thay thế hoàn toàn tư duy của người học.

2. Quyền sở hữu trí tuệ và trích dẫn

AI không có quyền tác giả vì nó chỉ xào xáo lại dữ liệu từ hàng tỷ nguồn có sẵn. Nếu bạn dùng AI mà không trích dẫn, đó là đạo văn công nghệ. Nếu AI tự "bịa" ra một nguồn tài liệu không có thật và bạn đưa vào bài, đó là ngụy tạo dữ liệu-một lỗi cực kỳ nghiêm trọng trong nghiên cứu khoa học.

3. Tác động đến quá trình học tập và phát triển kỹ năng

- **Tích cực:** Tiết kiệm thời gian làm các việc lặp đi lặp lại (định dạng, sửa lỗi), giúp tập trung vào tư duy phản biện và phân tích sâu.
- **Tiêu cực:** Gây hiệu ứng "lười tư duy". Nếu quá phụ thuộc, người học sẽ mất đi khả năng viết lách, khả năng tổng hợp thông tin thô và kỹ năng giải quyết vấn đề độc lập.

IV. Bộ nguyên tắc cá nhân: "Sử dụng AI có trách nhiệm" (5 Nguyên tắc)

1. **Nguyên tắc "Ý tưởng của tôi, Cấu trúc của tôi":** Mọi bài viết phải xuất phát từ quan điểm và tư duy cốt lõi của bản thân trước khi tìm đến sự trợ giúp của AI.
2. **Nguyên tắc "Xác thực kép" (Double-check):** Không bao giờ tin 100% vào số liệu, tên tác giả hay sự thật lịch sử do AI cung cấp. Mọi thông tin phải được kiểm tra lại bằng nguồn chính thống.
3. **Nguyên tắc "Minh bạch tuyệt đối":** Khai báo rõ ràng, trung thực phần nào, công đoạn nào trong bài làm có sự can thiệp của AI.
4. **Nguyên tắc "Nói không với Copy-Paste":** Chỉ tiếp thu kiến thức và cách diễn đạt của AI để tự viết lại bằng văn phong của chính mình.
5. **Nguyên tắc "Công cụ, không phải chỗ dựa":** Chỉ dùng AI để nâng cao hiệu suất, không để AI thay thế quá trình rèn luyện các kỹ năng cốt lõi (đọc, viết, phản biện).

V. Infographic minh họa: "Sử dụng AI có trách nhiệm trong học thuật"

SỬ DỤNG AI CÓ TRÁCH NHIỆM
TRONG HỌC THUẬT

I. BA TRỤ CỘT CHÍNH SÁCH

🔍 **Minh bạch**
Khai báo khi dùng AI

⚖️ **Trách nhiệm**
Chịu 100% về nội dung

🚫 **Ranh giới**
Không copy-paste nộp bài

II. QUY TRÌNH THỰC HÀNH

1. Nhờ AI gợi ý cấu trúc
2. Tự tìm nguồn uy tín xác thực
3. Viết lại bằng văn phong riêng
4. Trích dẫn minh bạch nguồn AI

III. HỖ TRỢ vs GIAN LẬN

✓ Hợp lý	× Gian lận
• Gợi ý từ đồng nghĩa	• Copy-paste nộp bài
• Sửa lỗi chính tả	• Dùng AI làm bài thi
• Lập dàn ý	• Ngụy tạo nguồn

IV. 5 NGUYÊN TẮC CÁ NHÂN

1. Ý tưởng & cấu trúc của tôi
2. Xác thực kép mọi thông tin
3. Minh bạch tuyệt đối
4. Nói không với Copy-Paste
5. Công cụ, không phải chỗ dựa

AI là công cụ hỗ trợ — không thay thế tư duy